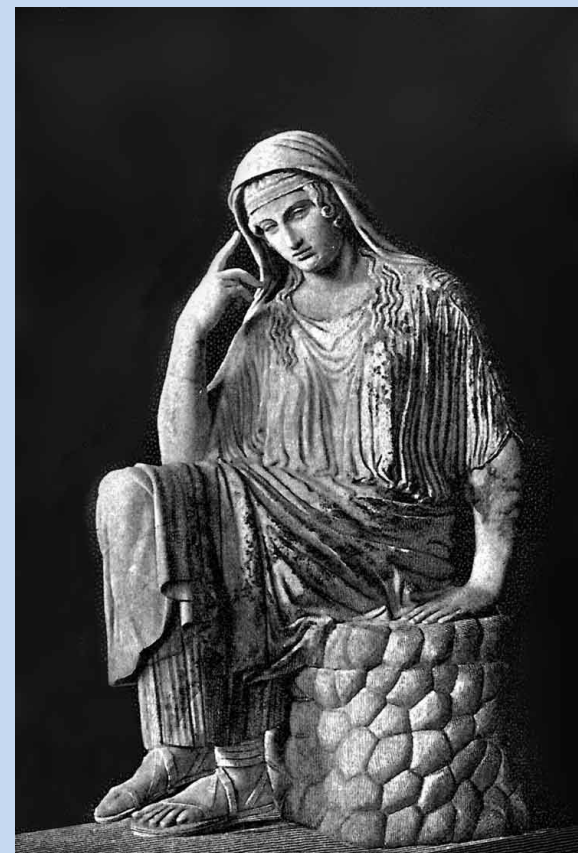
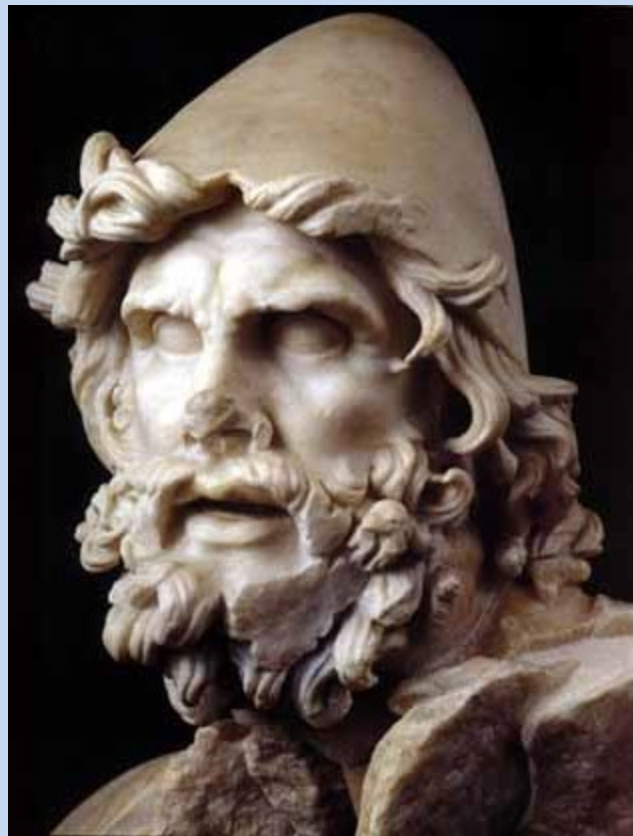

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Όμηρος

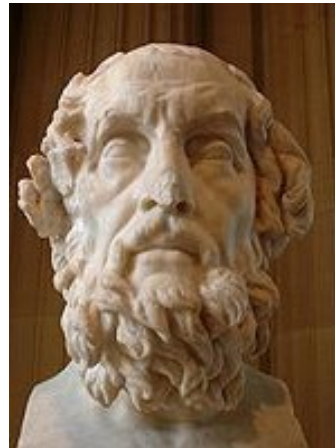
Η αποθέωση του Ομήρου. Στα πόδια του η Ιλιάδα και η Οδύσσεια

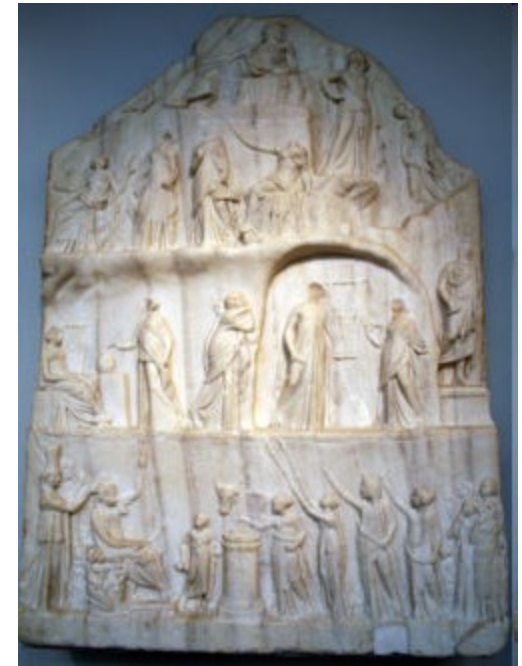
Άγαλμα του Ομήρου στη Βαυαρική Δημοτική Βιβλιοθήκη

Ρέμπραντ, Ο Αριστοτέλης μπροστά στη προτομή του Ομήρου, 1653

Φανταστική προτομή του Ομήρου.

Αρχίλαος της Πέρνης, Η Αποθέωση του Ομήρου, 3ος αι. π.Χ.

Απόσπασμα από την *Οδύσσεια*.
(Πιθανόν αντίγραφο από την Αλεξάνδρεια)

Ραψωδίες

α - Θεών αγορά. Αθηνάς παραίνεσις προς Τηλέμαχον. Μνηστήρων ευωχία

β - Ιθακησίων εκκλησία. Τηλεμάχου αποδημία

γ - Τα εν Πύλῳ

δ - Τα εν Λακεδαίμονι

ε - Οδυσσέως σχεδία

ζ - Οδυσσέως άφιξις εις Φαίακας

η - Οδυσσέως είσοδος προς Αλκίνοον

θ - Οδυσσέως σύστασις προς Φαίακας

ι - Αλκίνου απόλογοι. Κυκλώπεια

κ - Τα περί Αιόλου και Λαιστρυγόνων και Κίρκης

λ - Νέκυια

μ - Σειρήνες, Σκύλλα, Χάρυβδις, βόες Ηλίου

ν - Οδυσσέως απόπλους παρά Φαιάκων και άφιξις εις Ιθάκην

ξ - Οδυσσέως προς Εύμαιον ομιλία

ο - Τηλεμάχου προς Εύμαιον άφιξις

π - Τηλεμάχου αναγνωρισμός Οδυσσέως

ρ - Τηλεμάχου επάνοδος εις Ιθάκην

σ - Οδυσσέως και Ίρου πυγμή

τ - Οδυσσέως και Πηνελόπης ομιλία. Τα νίπτρα

υ - Τα προ της μνηστηροφονίας

φ - Τόξου θέσις

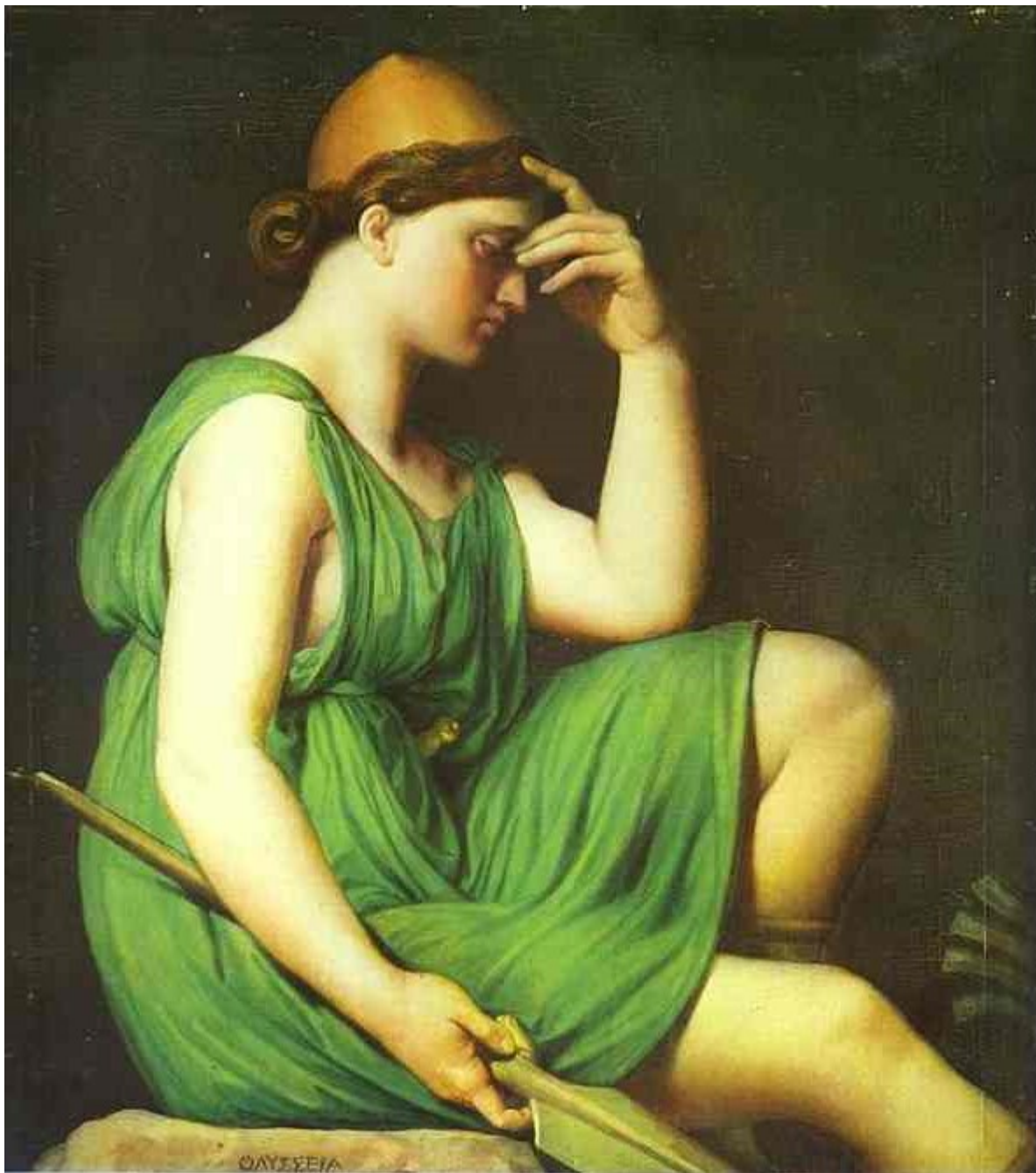
χ - Μνηστηροφονία

ψ - Οδυσσέως υπό Πηνελόπης αναγνωρισμός

ω - Σπονδαί

Ανδριάντας τους έπους της Οδύσσειας, 2ος αι. μ.Χ.

Jean-Auguste-Dominique
Ingres. *Οδύσσεια. Μελέτη*
για τον *Θρίαμβο του*
Ομήρου, 1850(;)

ΧΑΡΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

Χάρτης τοπωνυμίων που αναφέρονται στην *Οδύσσεια*

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν:
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,

Τον άντρα, Μούσα, τον πολύτροπο να μου ανιστορήσεις, που βρέθηκε
ως τα πέρατα του κόσμου να γυρνά, αφού της Τροίας
πάτησε το κάστρο το ιερό.
Γνώρισε πολιτείες πολλές, έμαθε πολλών ανθρώπων τις βουλές,
κι έζησε, καταμεσής στο πέλαγος, πάθη πολλά που τον σημάδεψαν [...]
(προοίμιο, μετ. Δ.Ν. Μαρωνίτης)

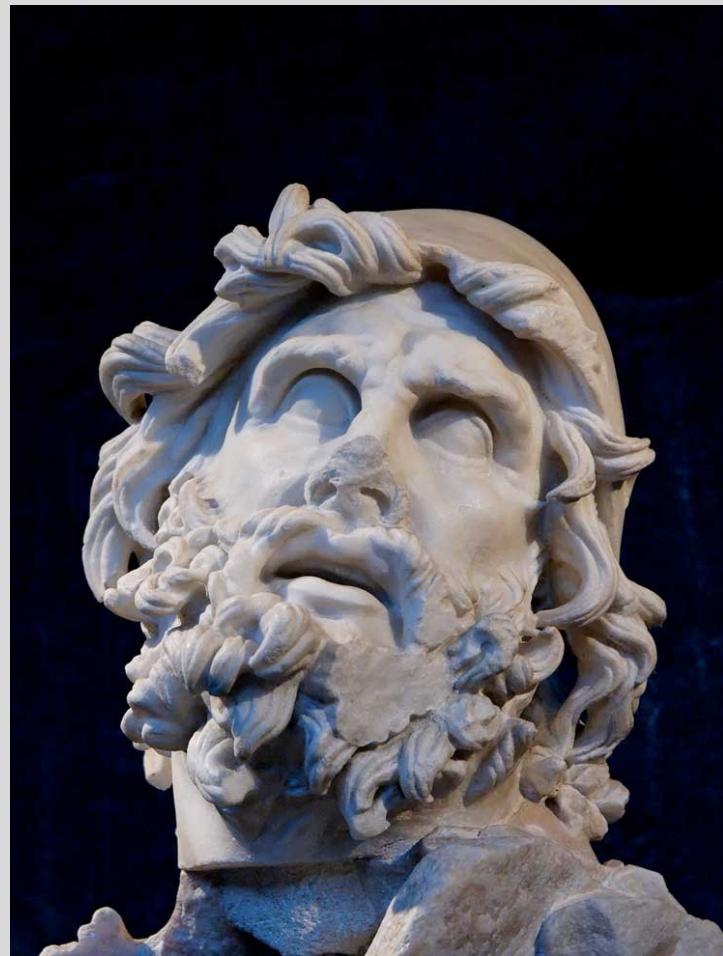

*Τον άντρα τον πολύπραγο τραγούδησέ μου, ω Μούσα,
που περισσά πλανήθηκε, σαν κούρσεψε της Τροίας
το ιερό κάστρο, και πολλών ανθρώπων είδε χώρες
κι έμαθε γνώμες, και πολλά στα πέλαα βρήκε πάθια,
για μία ζωή παλεύοντας και γυρισμό συντρόφων.
(προοίμιο, μετ. Α. Εφταλιώτης, 1932)*

Ιθάκη

Οδυσσέας. Αντίγραφο ελληνιστικού πρωτοτύπου, περίοδος Φλαβίων.

Κεφαλή του Οδυσσέα από γλυπτό σύνολο.
2^{ος} αι. π.Χ., Βίλα Τιβέριου, Σπερλόγκα.

Σύντροφος του Οδυσσέα

*Τον άνδρα τον πολύτροπο πες μου, Θεά, [...]
έπαθε πλήθος συμφορές στα πέλαγ, ζητώντας
πώς στην πατρίδα του άβλαβος να πάει με τους συντρόφους.
[...] μονάχοι χάθηκαν από δικό τους κρίμα,
οι άσεβοι, που φάγανε τ' Ουρανοδρόμου Ήλιου
τα βόδια και τους στέρησε του γυρισμού τη μέρα.
(Μετ. Ζ. Σίδερης, 1939)*

Τηλεμάχεια (α-δ)

Ζ.Λ. Νταβίντ, *Τηλέμαχος και Εύχαρις*

[...] ο θεοπρόσωπος Τηλέμαχος [...]
κάθονταν με βαριά καρδιά στον κύκλο των μνηστήρων
κι ο νους το συλλογίζονταν τον ακριβό γονιό του,
να 'ρθει από κάπου σπίτι του να διώξει τους μνηστήρες
και την αρχή στα χέρια του να πάρει και το βιος του.
(α 113-117, μετ. Ζ. Σίδερης)

*Αλλά καλύτερα να πας στην κάμαρή σου, με τα
δικά σου απασχολήσου έργα, / τον αργαλειό, τη
ρόκα· δίνε στις παρακόρες εντολές για να
δουλεύουν / με φροντίδα. Ο λόγος είναι μέλημα
του αντρός, του καθενός, / και περισσότερο δικό
μου Σ' αυτό το σπίτι είμαι εγώ [ο Τηλέμαχος] ο
κυβερνήτης.*

(α 397-401, μετ. Δ.Ν. Μαρωνίτης)

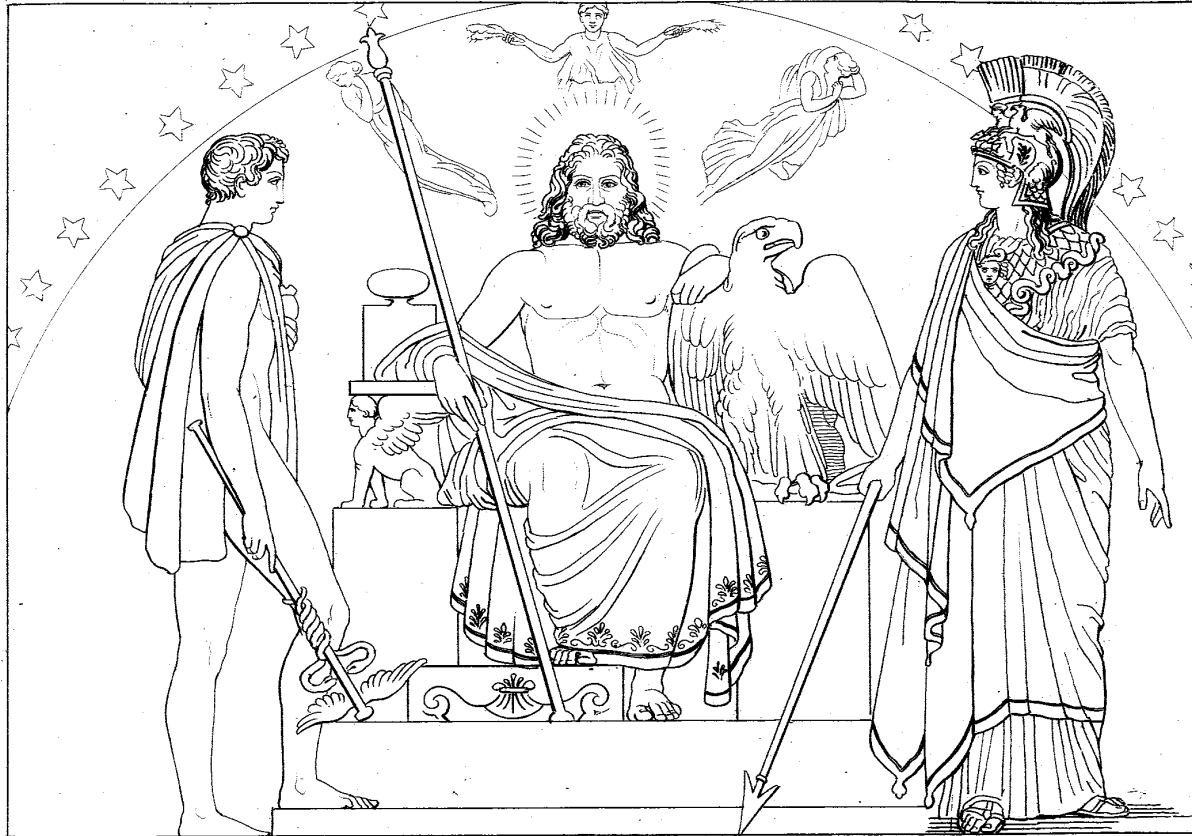

Αττικός ερυθρόμορφος σκύφος, Ιταλία, Chiusi, 450-400 π.Χ.

John Flaxman, Ο Δίας με τον Ερμή και την Αθηνά

Odyssee. Liv. I.

Pl. 1.

Jupiter grand conseil de Mercure et de Minerve

Πρώτη συνέλευση των Θεών

Τα μάτια λάμποντας, ανταποκρίθηκε η θεά Αθηνά:

«Πατέρα μας Κρονίδη, [...]

ας στείλουμε αμέσως τον Ερμή [...]

στης Ωγυγίας το νησί · [...] να βρει την καλλιπλόκαμη

νεράιδα και να της πει την απαράβατη εντολή μας,

τον νόστο του καρτερικού Οδυσσέα, πως πρέπει να επιστρέψει.

Όσο για μένα, κατεβαίνω τώρα στην Ιθάκη, τον γιο του να ερεθίσω, [...]

(α 93-101, μετ. Δ.Ν. Μαρωνίτης)

John Flaxman, *Η κάθοδος της Αθηνάς στην Ιθάκη*, 1805.

Είπε [η Αθηνά] κι ευθύς δένει στα πόδια της τα ωραία σαντάλια,
θεσπέσια και χρυσά, εκείνα που την ταξιδεύουν και στη θάλασσα
και στην απέραντη στεριά ανάλαφρα, με τις πνοές του ανέμου.
Ύστερα στο χέρι κράτησε άλκιμο κοντάρι, ακονισμένο με χαλκό, βαρύ,
θεόρατο και στιβαρό · [...]
Χύθηκε τότε, ακροπατώντας τις κορφές του Ολύμπου,
και βρέθηκε μεμιάς στον δήμο της Ιθάκης, να στέκει
στην εξώθυρα του Οδυσσέα, πατώντας το κατώφλι της αυλής του.
(α 109-117, μετ. Δ.Ν. Μαρωνίτης)

Γουσταν Κλιμτ, Παλλάς Αθήνη,

Τα
μάτια
λάμποντας

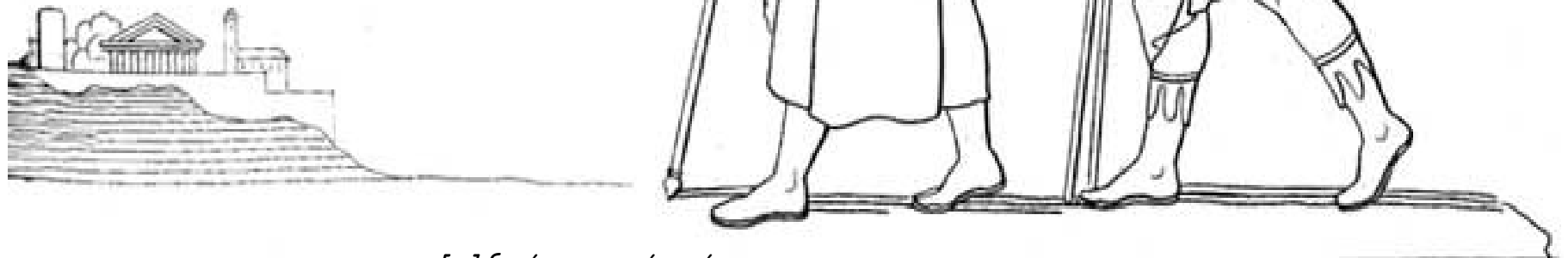
Κι αυτοί στα ετοιμασμένα αντίκρυ τους φαγιά τα χέρια άπλωσαν
και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο
στο νου τους οι μνηστήρες έβαλαν κάτι άλλο - το τραγούδι
και το χορό, κι αυτά πρεπίζουνε τις τάβλες των ανθρώπων.
Κι ο κράχτης την περντάμορφη έβαλε κιθάρα μες στα χέρια
του Φήμιου, στους μνηστήρες που 'ψαλλε συχνά, μα αθέλητά του.
(α 149-155, μετ. Ν. Καζαντάκης - Γ.Θ. Κακριδής)

John Flaxman, *Ο Φήμιος διασκεδάζει τους μνηστήρες*, 1805

John Flaxman, Αθηνά (με τη μορφή του Μέντορα) και Τηλέμαχος

[...] να, η Αθηνά προβάλλει,
με τη φωνή και το κορμί του Μέντορα αντικρύ του,
και συντυχαίνει του [...]

[...] ξεκίνησε αυτή πρώτη,
γοργά, κι ακολουθούσε ο νιος στις Θέισσας τ' αχνάρια
(β 267-9, 405-6, μετ. Α. Εφταλιώτης)

John Flaxman, *Η Θυσία του Νέστορα στην Πύλο, 1805*

....ο γέρος
αλογολάτης Νέστορας το μάλαμα του δίνει [του
χρυσοχού],
κι αυτός με τέχνη του σφαχτού τα κέρατα χρυσώνει,
ν' αναγαλλιάσει η Αθηνά όταν θα ιδεί το τάμα.
Το βόδι φέρνουν ο θεϊκός Εχέφρος με το Στράτη,
κρατώντας το απ' τα κέρατα, κι ο Άρητος κατόπι
ήρθε λαγήνι σκαλιστό κρατώντας στο 'να χέρι
και στ' άλλο κριθαρόσπειρα σ' ένα πλεχτό πανέρι.
Στεκόντανε κι ο άφοβος στη μέση ο Θρασυμήδης
κρατώντας κοφτερό μπαλτά να κόψει το σφαχτάρι.
Νά, κι ο Περσέας με σταμνί. Κι ο γεροαλογολάτης
άρχιζε πρώτος να νιφτεί και πήρε το κριθάρι.
Κι απ' την καρδιά του ευχόντανε στην Αθηνά, πετώντας
τρίχες στη φλόγα, απ' του σφαχτού κομμένες το κεφάλι.
[...] σίμωσε ο ψυχωμένος γιος του γέρου, ο Θρασυμήδης,
κι ευτύς το βόδι χτύπησε. Κόβει ο μπαλτάς τα νεύρα,
στο ζνίχι απάνω και μεμιάς παράλυσε η ζωή του.
Βάλανε οι κόρες τις φωνές του Νέστορα κι οι νύφες
κι η λατρευτή γυναίκα του η θεϊκιά Ευρυδίκη
απ' όλες μεγαλύτερη τις κόρες του Κλυμένη.
Τότε άλλοι απ' την πλατειά τη γη σηκώσανε το βόδι
και το 'σφαξε ο Πεισίστρατος ο πολεμοθρεμμένος.
Το αίμα του άμα στράγγισε και βγήκε πια η ψυχή του,
το γδέρνουν, κόβουν τα μηριά και τα διπλοτυλίζουν
με σκέπη, και τα συγυρνούν μ' από παντού κομμάτια.

Κι απάνω ο γέρος τα 'καιγε σε σκέζες περιχώντας
ξανθό κρασί. Κι οι νιοι πάντα πεντάσουβλα κρατούσαν.
Και τα μηριά σαν κήκαν και φάγανε τα σπλάχνα,
λιανίζουν τ' άλλα κρέατα και τα περνούν στις σούβλες
και τα 'ψηναν, τις μυτερές τις σούβλες τους κρατώντας.

[...] Και τα ψαχνά σαν έβγαλαν ψημένα πια απ' τις σούβλες,
να φάνε τότε κάθισαν και με χρυσά ποτήρια
κοντά τους νιοί τους κέρναγαν αρχοντογεννημένοι.
(γ 437-472, μετ. Ζ. Σίδερης)

Jean-Jacques Lagrenée, Ο αναγνωρισμός του Τηλέμαχου από την Ελένη στη Σπάρτη, 1795

Κι ο ξανθουλός Μενέλαος γυρίζει και της κρένει·
«Κι εγώ, γυναίκα, νιώθω τα καθώς εσύ τα κρίνεις·
τέτοια τα πόδια του εκείνού, τα χέρια κι οι ματιές του,
τέτοιο και το κεφάλι του κι απάνωθ' του η κόμη.
Και καθώς τώρα θύμιζα τον Οδυσσέα, δηγώντας
τα όσα εκείνος έπαθε και πόφερε για μένα,
αυτός πικρό κατέβαζε στο πρόσωπό του δάκρυο,
κι ομπρός στα μάτια σήκωνε την πορφυρένια χλαίνα.»
(δ 136-154, μετ. Α. Εφταλιώτης)

Καθίζει απάνω στο θρονί, [...]
η Ελένη, και τον άντρα της καλωρωτάει να μάθη.
«ΊΩ διόθρεφτε Μενέλαε, [...]
ετούτοι που μάς ήρθανε σαν ποιοί παρινένται να 'ναι ;
[...]
Ποτές μου δεν είδ' άνθρωπο, άντρα ή γυναίκα, τόσο
να μοιάζη ανθρώπου, όσο αυτός -θαμάζω βλέποντάς τον-
ο γιός του μεγαλόκαρδου Οδυσσέα μοιάζει να 'ναι,
ο νέος Τηλέμαχος, που εκείός μικρό τον είχε αφήσει
για μένα την ασύστατη σαν τρέξατε στην Τροία [...]

Τότες αυτό σοφίστηκε η Θεά η γαλανομάτα·
φάντασμα φτιάνει που έμοιαζε η μορφή του με γυναίκα,
του Ικάριου του τρανόψυχου τη θυγατέρα Ιφτίμη, [...].
Και στέλνει το στου Θεϊκού Οδυσσέα το παλάτι,
την Πηνελόπη που έκλαιγε και μοιρολόγα να 'βρη,
και να της πάψη τους κλαμούς, τα δάκρυα να της κόψη.
[...]

«Κοιμάσαι, Πηνελόπη μου, με την καρδιά θλιμμένη;
Δε θεν εσύ να δέρνεσαι οι θεοί που καλοζούνε,
και να καρδιοπονάς· θα ρθή στο Θιάκι πάλε ο γιός σου,
τι φταίξιμο δεν έκαμε στους θεούς ποτές εκείνος.»

Κι η Πηνελόπη η φρόνιμη γυρνάει κι απολογιέται,
γλυκά λαφροκοιμάμενη στις θύρες των ονείρων·
«[...]

μου λες να πάψω τους καημούς και τους πολλούς μου
πόνους,
που μου ταραζουν την ψυχή και την καρδιά μου καίνε·
λαμπρό και lionταρόκαρδο να χάσω, λέει, πρώτα άντρα
[...]

και τώρα ο γιόκας μου να βγη με κουφωτό καράβι,
που 'ναι άμαθος ο καφερός από έργατα και λόγια.
Γιά ετούτον κι εγώ πióτερο θρηνώ παρά για κείνον,
για ετούτονε καρδιοχτυπώ και τρέμω να μην πάθω,
για μες στους κόσμους που περνάει, για στα πελάγη μέσα·
γιατί πολλοί από έχτρητα γυρεύουνε με τέχνες
πρί να γυρίση σπίτι του να πάρουν τη ζωή του».

Και το θαμπό το φάντασμα της απαντάει και λέει·
«Θάρρος, μην έχης φόβο εσύ στα σωθικά σου μέσα·
είναι μαζί του φύλακας, που κι άλλοι αποθυμούσαν
— γιατί έχει δύναμη πολλή — να παραστέκεται τους·
είν' η Ταλλάδα η Αθηνά, που νιώθει τον καημό σου,
κι ως εδώ πέρα μ' έστειλε μ' αυτό το μήνυμα της.»

(δ 794-829. μετ. Α. Εφταλιώτης)

John Flaxman, Η Ιφθίμη ενημερώνει την Πηνελόπη για την επιστροφή του γιου της